§ 157 Planeringsförutsättningar för kollektivtrafiken 2028 - 2030
RUN 396-2026

Sammanfattning

Enligt Lag om kollektivtrafik (2010:1065) som trädde i kraft 1 januari 2012 ska det i varje län/region finnas en regional kollektivtrafikmyndighet. I Västerbotten är Kollektivtrafikmyndigheten sedan 2019 inrättad på Region Västerbotten. Region Västerbotten äger Länstrafiken i Västerbotten AB och dess delägda dotterbolag Bussgods i Norr AB. Region Västerbotten är även delägare i Norrtåg AB liksom Samtrafiken AB samt AB Transitio.

En kostnads- och ansvarsfördelningsmodell för Länstrafiken utformades 2005, den så kallade Västerbottensmodellen, som reglerade förhållandet mellan finansiärerna av kollektivtrafiken. I och med övergången till den nya lagstiftningen och de förändringar som skett avseende Länstrafikbolagets funktion i planeringsfrågor så har Region Västerbottens roll att planera den trafik som regionen avser att finansiera tydliggjorts. Förändringen innebär ökat politiskt ansvar för och inflytande över trafiken för regionens del.

Enligt den av fullmäktige i Region Västerbotten och länets kommuner, Västerbottensmodellen 2021 har Region Västerbotten ansvarar för linjetrafik med buss och tåg och viss anropsstyrd trafik med huvudsaklig trafikuppgift mellan kommuncentra samt sjukresor. Respektive kommun ansvarade för linjer och anropsstyrd trafik med huvudsaklig trafikuppgift inom kommunen samt färdtjänst, riksfärdtjänst, kommunala resor och skolskjutsar. Region Västerbotten finansierar utöver beställd trafik även de så kallade gemensamma kostnaderna som omfattar kundtjänst, administration, marknadsföring och IT-system. Från och med 2021 så innehåller budget från Länstrafiken även kostnaderna för den gemensamma beställningscentralen för serviceresor. Kommunerna har kostnadsansvar för den trafik som respektive finansiär beställer.

Från och med 2008 innehåller regionens trafikbeställning förutom regional busstrafik och viss anropsstyrd trafik även regional tågtrafik. Tågtrafiken administreras av Norrtåg AB, som bildades av trafikhuvudmännen i de fyra nordligaste länen för att samordna tågtrafiken i länen och genomföra ambitionerna i Norrtågsförsöket.

Planeringsförutsättningarna tillförsäkrar regionfullmäktige inflytande över utformningen av den kollektivtrafik som Region Västerbotten finansierar. Planeringsförutsättningarna innehåller regionens trafikpolitiska prioriteringar och mål samt en ekonomisk prognos för buss- och tågtrafiken, samt den gemensamma beställningscentralen under perioden som planeringsförutsättningarna avser. Prognos för tågtrafiken är framtagen av Norrtåg AB. Prognos för busstrafiken baseras på fastställd budget för Länstrafiken i Västerbotten AB för beställd busstrafik från mitten av december 2025 till mitten av december 2026 med en uppräkning om 4 % per år. Prognosen för busstrafiken inkluderar angöringsavgifter för tågtrafiken som regleras via Länstrafikens budget. Budget för Länstrafiken i Västerbotten innehåller även kostnaderna för IT-system, administration, marknadsföring, kundtjänst och beställningscentralen.

Planeringsförutsättningarna ska ligga till grund för Region Västerbottens kollektivtrafikplan för perioden 2028 – 2030. Kollektivtrafikplanen innehåller beställning

av buss- och tågtrafik samt i viss begränsad anropsstyrd trafik. Kollektivtrafikplanen innehållande trafikbeställning utgör grund för budget för trafikåret 2028 från Norrtåg AB och Länstrafiken i Västerbotten AB. Region Västerbottens anslag för kollektivtrafik bör baseras på bolagens budget för kollektivtrafiken samt beställningscentralen då dessa speglar den beställning som Region Västerbotten som finansiär gjort hos Länstrafiken respektive Norrtåg. Kollektivtrafikplanen fastställs av regionala utvecklingsnämnden.

Under första halvåret 2027 upphandlas busstrafik med trafikstart 2029/2030, som Region Västerbotten finansierar. Om större neddragningar ska ske i trafiken behöver sådan inriktning kommuniceras inför upphandlingen. Framtagna planeringsförutsättningarna 2028 – 2030 innebär en i grunden oförändrad trafikomfattning. Den planering som genomförs inför upphandlingen har som mål att begränsa kostnadsutvecklingen med beaktande av Region Västerbottens prioriteringar och mål för kollektivtrafiken.

Förslag till beslut

Richard Carstedt (S) föreslår bifall i enlighet med arbetsutskottets förslag, lydande: Regionala utvecklingsnämnden uppmärksammar kollektivtrafikens negativa framtida prognos, rådande förutsättningar med minskade statliga anslag samt fördyrande kostnader och uppdrar därför till regionala utvecklingsdirektören att genomföra en översyn av förutsättningar för en långsiktigt hållbar finansiering av den regionala kollektivtrafiken samt möjliga åtgärder och dess konsekvenser. Planeringsförutsättningar för kollektivtrafiken 2028 – 2030 fastställs.

Lars Forsgren (SD) föreslår bifall till arbetsutskottets förslag men med ändringen: Mål 2 stryks.

Beslutsgång

Ordföranden ställer de två förslagen mot varandra och finner att regionala utvecklingsnämnden bifaller Richard Carstedts förslag.

Beslut

Beslut på sammanträdet:

Regionala utvecklingsnämnden uppmärksammar kollektivtrafikens negativa framtida prognos, rådande förutsättningar med minskade statliga anslag samt fördyrande kostnader och uppdrar därför till regionala utvecklingsdirektören att genomföra en översyn av förutsättningar för en långsiktigt hållbar finansiering av den regionala kollektivtrafiken samt möjliga åtgärder och dess konsekvenser.

Regionala utvecklingsnämndens förslag till regionstyrelsen/regionfullmäktige:

Planeringsförutsättningar för kollektivtrafiken 2028 – 2030 fastställs.

Expedieras till

regionstyrelsen/regionfullmäktige

Protokoll

Regionala utvecklingsnämnden

Sammanträdesdatum
2026-10-01

Beslutsunderlag

- §90 RUN AU Planeringsförutsättningar för kollektivtrafiken 2028 - 2030
- Tjänsteskrivelse, Planeringsförutsättningar för kollektivtrafiken 2028 - 2030
- Förslag, Planeringsförutsättningar för kollektivtrafiken 2028 - 2030